

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme

Sisällysluettelo

Päijänteen verran parempi	3
1. Päijät-Häme nyt.....	4
2. Strategian visio ja tavoitteet	5
2.1 Tavoite 1: Kilpailuetua kansainvälisyydestä ja kestävydestä	6
2.2 Tavoite 2: Tilaa luonnolle, luovuudelle ja puhtaalle teollisuudelle	7
2.3 Tavoite 3: Päijänteen verran parempaa elämää.....	8
3. Maakuntastrategian valmistelu	9
3.1 Muutostekijät.....	10
3.2 SWOT.....	12
3.3 Skenaariot.....	13
3.4 Edellisen strategian vertaisarviointi ja sen keskeiset havainnot.....	14
3.5 Suhde muihin alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin strategioihin	15
4. Strategian toimeenpano ja seuranta	16
4.1 Maakuntaohjelma 2026-2029 ja sen toteutus	16
4.2 Yhteys maakuntakaavaan ja aluesuunnitteluun.....	17
4.3 Kansalliset ja kansainväliset verkostot ja kumppanuudet	18
4.4 Vaikutusten arviointi ja strategian päivitys.....	19
Linkit ja liitteet.....	20

**Päijät-Hämeen
maakuntastrategia 2050+**

A269 * 2025
ISBN 978-951-637-298-6
ISSN 1237-6507

Päijät-Hämeen liitto

Kansikuva: Pulkkilanharju, Asikkala.
Kuva: Johannes Sipponen.

Päijänteen verran parempi

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ on visio tulevaisuudesta. Se kuvaa maakunnan yhteistä tahtotilaa ja rohkeutta asettaa kunnianhimoisia tavoitteita.

Maakuntastrategia on lakisäätöinen asiakirja, jonka kokoamisesta vastaa maakunnan liitto. Se tarjoaa yhteistyölle rakenteen sekä työkaluja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Maakuntastrategian laadinta on ollut laaja ja osallistava prosessi. Lopputuloksessa yhdistyvät työpajoissa, kyselyissä ja yhteistyöfoorumeissa käydyt keskustelut ja näkemykset. Maakuntastrategia on Päijät-Hämeen kuntien, luottamushenkilöiden, elinkeinoelämän, yritysten, julkisten toimijoiden, hyvinvointialueen, kehittämisorganisaatioiden, korkeakoulujen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin yhteinen tahdonilmaisu siitä, millaiseksi haluamme Päijät-Hämeen kehittyvän.

Tavoitteena on ollut valjastaa Päijät-Hämeen vahvuudet – kuten sijainti, ainutlaatuinen luonto, monipuolinen teollisuuspohja, vahva perheyrittäjyyden perinne, koulutusmahdollisuudet ja yhteisöllisyys – maakunnan uudistumisen ja kehityksen ajureiksi. Samalla huomioimme toimintaympäristössä käynnissä olevat suuret muutokset ja tulevaisuuden megatrendit.

Maakuntastrategian visio tiivistyy tavoitteeseen olla Päijänteen verran parempi. Visio on lyhyt, mieleenpainuva ja paikallisidentiteettiä vahvistava. Se herättää uteliaisuutta ja kytkee symbolisesti maakunnan tärkeän vetovoimatekijän – puhtaat vesistöt – kaikkeen kehittämiseen.

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ sisältää kolme päätavoitetta: Maakunnan kilpailuetu perustuu kansainvälisyyteen ja kestäväyyden toteutumiseen toiminnassa ja eri ratkaisuihin. Tulevaisuuden Päijät-Hämeessä on tilaa sekä luonnon monimuotoisuudelle että puhtaalle teollisuudelle, jotka täydentävät toisiaan. Maakuntastrategian kolmas päätavoite liittyy Päijänteen ja Salpausselän luontoon ja maakunnan kulttuuriperintöön, joita vaalien Päijät-Hämeestä luodaan vetovoimainen ja elämänlaadultaan yliverinen alue – paikka, jossa arki on sujuvaa, yrittäjyys kannattaa ja työtä riittää kaikille.

Maakuntastrategia 2050+ ohjaa maakunnan kehitystyötä tulevin vuosina ja palvelee monia eri käyttäjiä. Se toimii maakunnan kehittämisen muutostyökaluna ja ennakkoinnin välineenä. Korostammekin yhdessä tekemisen merkitystä ihmisten ja yhteisöjen kesken, koska yhteistyöllä kasvamme, kansainvälistymme ja kehittymme.

Olkoon maakuntastrategia 2050+ suunnannäyttävä, visio, joka motivoi meitä kehittämään arvokasta maakuntaamme entistä paremmaksi. Katsokaamme rohkeasti tulevaisuuteen ja etsikäämme ratkaisuja, positiivisen asenteen kautta, historiaamme kunnioittaen. Näin löydämme ne tekijät, jotka erottavat meidät muista, jotka saavat ohikulkijat pysähtymään, osaajat jäämään ja maailmanmatkaajat palaamaan.

Niina Pautola-Mol
maakuntajohtaja
Päijät-Hämeen liitto

1. Päijät-Häme nyt

Päijät-Häme on monien tarinoiden maakunta, jossa ihmiset, kaupungit, kylät ja luonto kohtaavat ainutlaatuisella tavalla. Maakunnan sydän, Lahden kaupunkiseutu, sykkii kasvavalla elinvoimalla, kun yhä useammat ihmiset löytävät tiensä sen kaupunkikulttuurin, kansainvälisten tapahtumien ja koulutuksen äärelle. Vaikka maakunnan väestö kokonaisuudessaan ikääntyy ja monissa kunnissa myös väki vähenee, nuoret sekä kansainväliset muuttajat tuovat mukanaan uusia ajatuksia, osaamista ja monimuotoisuutta, joita Päijät-Häme tarvitsee uudistuakseen.

Maakunnan talous elää murrosta, jossa perinteinen teollisuus hakee rinnalleen innovatiivisia ja kestäväen kehityksen mukaisia ratkaisuja. Täällä, missä käsillä tekemisen perinteet ja muotoilu kohtaavat tulevaisuuden teknologian, investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen ovat jo tuottaneet lupaavia tuloksia. Alueen monista perheomisteisista pk-yrityksistä on kasvanut maailmanluokan keskisuuria ja suuria yrityksiä, joissa viennillä on merkittävä osuus. Klusteritoiminta on alueen vahvuuksia, esimerkkeinä sähköisen liikenteen klusteri Lahti GEM ja Viljaklusteri.

Liikunta-, urheilu- ja luonto- sekä kulttuurimatkailu avaavat ovia maailmalle ja tekevät Päijät-Hämeestä yhä kiinnostavamman paikan elää ja vieraila.

Samalla maakunnan on kohdattava rohkeasti myös haasteensa. Lasten ja nuorten hyvinvointi vaatii erityistä huolenpitoa ja panostusta, jotta jokainen voisi kasvaa turvallisesti ja tavoitella omia unelmiaan. Myös työllisyyden vahvistamiseksi ja sosiaalisen eriarvoisuuden kitkemiseksi tulee tehdä enemmän. Päijät-Häme ei kuitenkaan käännä selkäänsä vaikeuksille, vaan rakentaa yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukemalla niitä, jotka apua eniten tarvitsevat.

Ympäristön tila on maakunnan yhteinen asia ja ylpeyden aihe. Päijät-Häme on ottanut rohkeita askeleita kohti vihreämpää tulevaisuutta. Kasvihuonekaasupäästöt ovat merkittävästi vähentyneet. Ympäristöteknologian avulla luodaan uusia ratkaisuja. Aurinko- ja tuuli- sekä vetyvoimahankkeita kehitetään eteenpäin.

Pitovoimaisen maakunnan tärkeitä ominaispiirteitä ovat luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilyttäminen. Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen onkin seuraava suuri askel, johon maakunta ryhtyy määrätietoisesti.

Päijät-Häme katsoo tulevaisuuteen luottavaisena ja uteliaana, tietäen, että vahvuus piilee lopulta ihmisissä ja yhdessä tekemisessä, yli kunta-, maakunta- ja valtionrajojen. Luomme yhdessä uskoa siihen, että huominen on tätä päivää parempi.

Asukkaita v. 2000 204 912	Asukkaita 1/2025 204 635	Asukkaita 2050+ 220 000
Korkeakouluopiskelijoi- ta, joista vieraskielisiä v. 2000 (arvio) 2000 / 40	Korkeakouluopiskeli- joita, joista vieraskieli- siä 1/2025 (arvio) 8 000 / 1 800	Korkeakouluopiskeli- joita, joista vieraskieli- siä 2050+ (arvio) 25 000 / 10 000
Työttömyysaste v. 2000 15,10 %	Työttömyysaste 1/2025 13,70 %	Työttömyysaste 2050+ 6,00 %
Yrityksiä v. 2000 9 000	Yrityksiä v. 2025 23 627	Yrityksiä 2050+ 30 000
TKI-menot v. 2000 20 milj. euroa	TKI-menot v. 2025 100 milj. euroa	TKI-menot 2050+ 500 milj. euroa

Maakunnan lukuja ja tavoitteita.

2. Strategian visio ja tavoitteet

Maakuntastrategian laadinta on ollut maakunnan eri toimijat osallistava prosessi. Maakuntavaltuuston jäsenet työstivät viime syksyn valmistelevien työpajojen aineiston pohjalta visiota ja sen sisältöjä. Maakuntavaltuusto päätti 3.12.2024 kokouksessaan vision ytimen ja se tiivistyi muotoon: **Päijät-Häme 2050+ - Kestävän elämän, luovan yhteisöllisyyden ja monipuolisten mahdollisuuksien maakunta.**

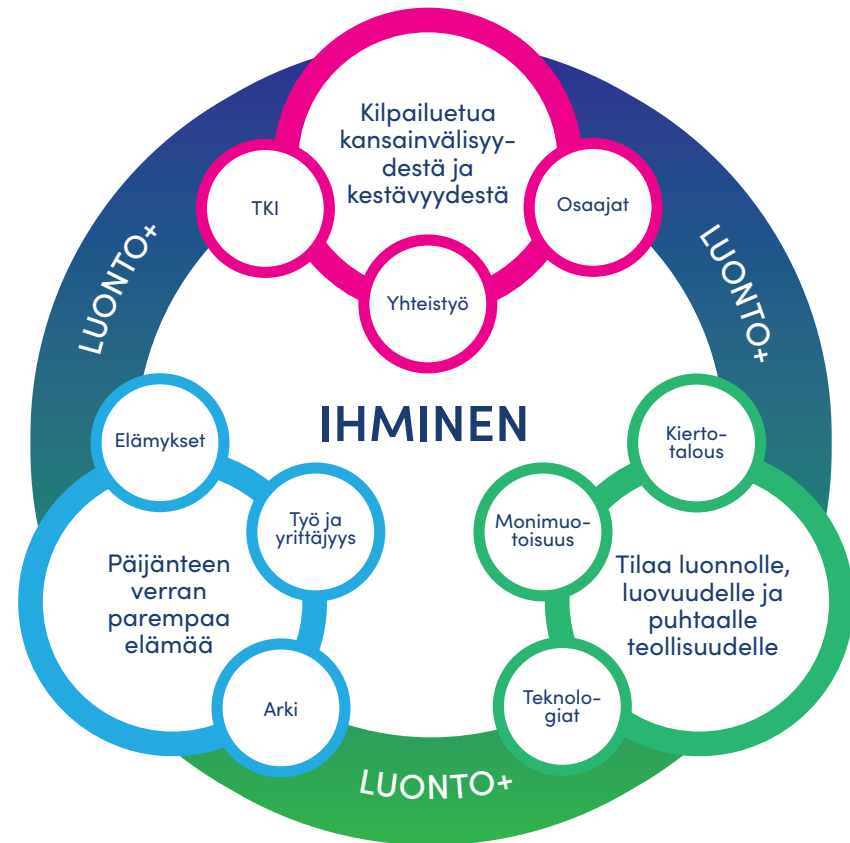
Valmistelun aikana todettiin tarve muotoilla visiolle lyhyempi ja iskevämpi muoto, joka erottaa meidät muista maakunnista. Viesti kirkastui muotoon:

Päijänteen verran parempi

Päijänteen verran parempi on lyhyt, mieleenpainuva ja paikallistunteettia vahvistava. Se herättää uteliaisuutta ja kytkee maakunnan tärkeän vetovoimatekijän – puhtaat vesistöt, uusiutuvat luonnonvarat – kaikkeen kehittämiseen. Päijät-Häme hakee strategialla kilpailuetua – olemme monessa asiassa parhaita ja aina Päijänteen verran muita parempia.

Maakuntastrategian visiota edistetään kolmella päätavoitteella:

- Kilpailuetua kansainvälisyydestä ja kestävydestä
- Tilaa luonnolle, luovuudelle ja puhtaalle teollisuudelle
- Päijänteen verran parempaa elämää

Maakuntastrategian tavoitteet.

2.1 Tavoite 1: Kilpailuetua kansainvälisyydestä ja kestävydestä

Maakuntastrategiassa 2050+ Päijät-Hämeen kilpailuetua rakennetaan kansainvälisyyden ja kestävyiden pohjalta.

Tähän tavoitteeseen sisältyy kolme alatavoitetta:

- Alueen kansainvälisesti laadukkaat TKI-resurssit viisinkertaistuvat rohkeilla, kestävillä avauksilla.
- Lahti on Euroopan kansainvälisimpiä opiskelijakaupunkeja. Kansainvälisten osaajien määrä ja jäämä alueelle vähintään viisinkertaistuu.
- Kansainväliset ja kansalliset kumppanuudet vahvistavat alueen osaamista ja elinkeinoelämän arvoketjuja. Vienti kolminkertaistuu.

Päijät-Häme rakentaa kilpailuetua vahvistamalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa ja -infrastruktuuria sekä kansainvälistymistä. Maakunnan TKI-resurssien viisinkertaistaminen vuoteen 2050+ mennessä mahdollistetaan uusilla rohkeilla avauksilla, investoinneilla ja houkuttelemalla alueelle uusia TKI-organisaatioita ja -yrityksiä. TKI-toiminta vaatii tiivistyvän yritys- ja korkeakouluysteistyön lisäksi myös kuntien ja hyvinvointialueen nykyistä vahvempaa roolia tavoitteen saavuttamiseksi.

Päijät-Hämeen koulutuksen, tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden suurimpina moottoreina ovat erityisesti LUT-konserni (LUT-yliopisto ja LAB-ammattikorkeakoulu) ja Koulutuskeskus Salpaus. Muillakin suomalaisilla ja kansainvälisillä koulutus- ja TKI-toimijoilla on verkostossa ja kasvussa merkittävä rooli.

Lahti nousee yhdeksi Euroopan kansainvälisimmistä opiskelijakaun-geista, joka houkuttelee osaajia ja tarjoaa heille mahdollisuuksia jäädä alueelle työskentelemään ja vaikuttamaan. Kansainväliset ja kansalliset kumppanuudet vahvistavat elinkeinoelämän arvoketjuja, vientiä ja koko maakunnan kilpailukykyä. Yhteistyö eri toimijoiden kesken on maakunnan vahvuus, jonka avulla voidaan ketterästi reagoida toimin-

taympäristön muutoksiin ja tarjota nopeastikin ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. Yrityselämän sidosryhmillä ja maakunnan kokoisella kehittämisyyhtiöllä on merkittävä TKI-aktivoinnin ja viennin edistämisen rooli.

MITTARIT:

- TKI-henkilöstö, TKI-menot, aloittaneet yritykset, patenttihakemukset
- Valmistuneet korkeakouluopiskelijat, vieraskieliset korkeakouluopiskelijat, korkeakouluista valmistuneiden vieraskielisten sijoittuminen alueelle
- Vienti

LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijat Lahdessa. Kuva: Aku Mattila.

2.2 Tavoite 2: Tilaa luonnolle, luovuudelle ja puhtaalle teollisuudelle

Maakuntastrategian 2050+ toinen päätavoite on olla maakunta, jossa on tilaa niin luonnolle, luovuudelle kuin entistä puhtaammalle alkutuotannolle, tuotannolle, teollisuudelle sekä palveluille. Kilpailun sijaan, luonto ja teollinen valmistus täydentävät toisiaan planeettarajojen puitteissa.

Tähän sisältyy kolme alatavoitetta:

- Päijät-Häme on hiilinegatiivinen ja luontopositiivinen täyden kiertotalouden maakunta, jossa on tilaa uudistuvalla teollisuudelle.
- Puhdas luonto, maaperä ja vedet mahdollistavat kestävä tuotannon ja palvelut.
- Luovuus, kestävä muotoilu ja uudet teknologiat nostavat yritysten jalostusarvoa kaksinkertaiseksi ja edistävät digitalisaatiota.

Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelma on koonnut toimia, joilla Päijät-Hämeessä saavutetaan kiertotalous ja hiilinegatiivisuus. Kiertotaloudessa tuotteet ja materiaalit pysyvät käytössä mahdollisimman pitkään, ja jäte minimoidaan. Hiilinegatiivinen toiminta poistaa enemmän hiilidioksidia ilmakehästä kuin se siihen päästää. Se on mahdollista hyödyntämällä teknologioita, jotka joko varastoivat hiilidioksidia tai poistavat sen suoraan ilmakehästä.

Luontopositiivisuuden kautta luonnon monimuotoisuus lisääntyy, eikä heikkene. Luonnolla on maakunnalle taloudellinen merkitys – Päijät-Hämeen matkailun arvosta noin 80 prosenttia syntyy luontomatkailusta. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen tuo merkittäviä hyötyjä luonnon monimuotoisuudelle ja parantaa sen kantokykyä. Alueen maaperän ja vesien puhtaus sekä monimuotoinen luonto antavat edellytykset kestäväälle kehitykselle.

Luova talous, muotoilu, uudet teknologiat ja digitalisaatio nostavat yritysten jalostusarvoa ja sitä kautta vähentävät maankäytön ja neitseel-

listen raaka-aineiden käytön painetta. Muutoksen tekijöinä keskeisessä roolissa ovat alueen kunnat, yritykset ja TKI-toimijat.

MITTARIT:

- Kasvihuonekaasupäästöt, yhdyskuntajätteen kierrätysaste
- Vesistöjen laatu, suojelualueiden määrä ja pinta-ala
- Yritysten jalostusarvo

*Päijänteen kansallispuistoon kuuluva Kelvenne sijaitsee Padasjoella.
Kuva: Hannu Vallas.*

2.3 Tavoite 3: Päijänteen verran parempaa elämää

Maakuntastrategian 2050+ kolmas päätavoite liittyy ennen kaikkea elämänlaatuun. Elämme täällä Päijänteen verran paremmassa maakunnassa, taajamissa ja maaseudulla. Tarjoamme elämyksiä kaikille, niin kuntalaisille, matkailijoille kuin vapaa-ajan asukkaillekin.

Tähän sisältyy kolme alatavoitetta:

- Olemme yrittäjyyden maakunta, jossa työtä ja toimeentuloa syntyy kylissä ja kaupungeissa. Päijät-Häme kasvattaa eniten yritysten määrää ja työllisyysastetta Suomessa.
- Salpausselkään nojaava Päijät-Häme on kestävän matkailun, tapahtumien ja elämysten ykköskohde Suomessa. Vapaa-ajan vieton laadukasta tarjontaa löytyy kulttuurista, liikunnasta ja luonnosta.
- Päijät-Hämeessä arkielämä on Suomen sujuvinta ja yhteisöllisintä. Edistämme hyvinvointia eniten Suomessa.

Päijät-Hämeestä rakentuu vetovoimainen ja elämänlaadultaan ylivertainen alue – paikka, jossa arki on sujuvaa ja työtä riittää kaikille. Maakunta tunnetaan erityisesti monipuolisesta elinkeinorakenteesta ja perheyrittäjyydestä, joka kukoistaa niin kylissä kuin kaupungeissa.

Elämyksiä on tarjolla vuoden ympäri. Salpausselän ja Suur-Päijänteen ainutlaatuinen luonto ja päijäthämäläinen kulttuuriperintö toimivat kestävien tapahtumien, taiteen, kulttuurin, liikunnan ja matkailun kivi-jalkana. Elinvoimaisuus perustuu hyvinvointiin, paikalliseen tekemiseen, saavutettaviin arjen kaupallisiin ja julkisiin palveluihin, vahvaan yhteisöllisyyteen sekä kulttuuriympäristöön, johon on hyvä juurtua.

Yhteisöllisyys on myös tärkeä osa alueellista varautumista. Kulttuuri, liikunta ja luonto vahvistavat hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta. Keskeisiä toimijoita ovat kunnat, hyvinvointialue ja järjestöt. Päijät-Hämeessä jokaisella on mahdollisuus hyvään elämään.

MITTARIT:

- Yrityskanta ja työllisyysaste
- Tapahtumien ja matkailun volyymi: yöpymiset, sertifikaatit
- TEAviisari, vähintään 100 Mbit/s kiinteä laajakaistayhteys

Kemppi on perheyrittäjä, jonka pääkonttori on Lahdessa. Kuva: Kimmo Syväri.

3. Maakuntastrategian valmistelu

Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta sekä valmistelee ja toimeenpanee maakunnan pitkän aikavälin strategian. Tämä on lakisääteinen tehtävä, joka perustuu lakiin Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta (756/2021).

Maakuntastrategia ohjaa maakunnan pitkän aikavälin kehitystyötä. Se ohjaa maakunnan viranomaisten toimintaa ja rahoituksen kohdentumista.

Maakuntastrategiassa kuvataan maakunnan erityispiirteet, vahvuudet ja uhkatekijät, ja määritellään yhteisesti sovittu visio. Strategia sisältää sekä alueelliset, kansalliset että kansainväliset kehittämisen tavoitteet. Maakuntastrategia toimii myös perustana lyhyemmän aikavälin maakuntaohjelmalle ja on keskeinen väline elinvoiman, vetovoiman ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ ohjaa maakunnan kehitystä ja vastaa muutostekijöihin kokoamalla voimavarat yhteisiin tavoitteisiin. Strategia keskittyy hyvinvoinnin, elinkeinoelämän, kestävän yhdyskuntarakenteen, osaamisen uudistumisen ja luonnon kantokyvyn turvaamiseen. Maakunta vahvistaa kilpailukykyään ja kansainvälistä rooliaan rakentamalla hyvää elämää kaikille.

Päijät-Hämeen maakuntastrategiaa 2050+ valmisteltiin syksyllä 2024 ja keväällä 2025 avoimena ja osallistavana prosessina, jossa maakunnan toimijat, asiantuntijat, kuntalaiset ja muut sidosryhmät toivat näkemyksensä tulevaisuuden kehitystarpeista ja -mahdollisuuksista. Osallistamisen menetelminä olivat työpajat, eri ryhmien tapaamiset ja webinaarit. Valmistelusta viestittiin aktiivisesti Päijät-Hämeen liiton verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Strategian pohjaksi koottiin Päijät-Hämeen kehitykseen vaikuttavia muutostekijöitä, alueen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia sekä mahdollisia skenaarioita. Näitä hyödyntämällä muodostettiin yhdessä visio ja strategiset tavoitteet.

Valmistelun aikana rakentunut yhteistyö muodostaa hyvän pohjan strategian toimeenpanon ja seurannan vuorovaikutukselle ja kumppanuudelle.

Maakuntavaltuuston on tarkoitus hyväksyä strategia kesäkuussa 2025.

Työpajatyöskentelyä. Kuva: Lumi Heikkilä.

3.1 Muutostekijät

Keskeisiksi muutostekijöiksi tunnistettiin mm. vihreä siirtymä ja energiamurros, teknologinen murros, tekoälyn ja digitaalisuuden kehitys, geopolittiset jännitteet sekä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden merkitys. Lisäksi työelämän ja osaamistarpeiden nopea muutos, kansainvälistymisen vaatimukset, väestörakenteen kehitys sekä ilmastomuutokseen sopeutuminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat Päijät-Hämeen tulevaisuuteen.

Vihreä siirtymä ja energiamurros

Ilmastomuutoksen hillintä, luonnonvarojen kestävä käyttö ja siirtymä uusiutuvaan energiaan ovat globaaleja välttämättömyyksiä, mutta myös alueellisia mahdollisuuksia. Päijät-Hämeessä tämä tarkoittaa mm. kiertotalouteen siirtymistä, uusiutuvan energian ratkaisujen käyttöönottoa, energiatehokkuuden parantamista ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Muutos näkyy erityisesti teollisuuden ja logistiikan järjestelmätasolla sekä alue- ja yhdyskuntarakenteessa.

Teknologinen murros ja digitalisaatio

Tekoäly, koneoppiminen, robotiikka ja alustatalous muovaavat nopeasti niin työelämää, koulutusta kuin yritysten toimintaympäristöä. Päijät-Hämeen yrityksille ja korkeakoulutoimijoille tämä murros tarjoaa mahdollisuuksia kasvuun, mutta se edellyttää myös panostuksia osaamiseen, innovaatioekosysteemeihin ja teknologioiden soveltamiseen. Teollisuus 4.0, komponenttituotanto ja mikrosirujen valmistus ovat esimerkkejä uusista avauksista, joiden kytkentä strategiaan on tärkeää.

Kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus

Geopoliittisen tilanteen muutokset, kuten sotien vaikutukset Euroopassa ja Suomen NATO-jäsenyys, ovat nostaneet huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden uudella tavalla yhteiskunnan kehittämisen ytimeen. Päijät-Hämeessä tämä näkyy esimerkiksi puolustusteollisuuden ja kaksoiskäyttöteknologioiden kehitystarpeina, logistiikka- ja energiaratkaisujen resilienssin vahvistamisena sekä turvallisen ja varautuvan toimintaympäristön korostumisena.

Väestörakenteen muutos ja osaajapula

Maakunta kohtaa väestön ikääntymisestä ja muuttoliikkeestä johtuvia rakenteellisia haasteita. Työvoiman saatavuus, osaamisen päivittäminen ja uusien osaajien houkuttelu nousevat keskeisiksi kehityskohteiksi. Kansainvälisten opiskelijoiden ja osaajien kiinnittyminen alueelle ja kotoutuminen ovat tulevaisuuden elinvoiman kannalta ratkaisevia tekijöitä.

Koulutuksen ja TKI-toiminnan rooli

Laadukas koulutus, tutkimus ja kehittäminen ovat maakunnan kasvun eväitä. Päijät-Hämeessä LUT-yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Koulutuskeskus Salpaus, muut koulutuksen tuottajat, LADEC ja hyvinvointialue muodostavat strategisen alustan innovaatiotoiminnalle. TKI-investointien moninkertaistaminen ja yritysten, erityisesti pk-sektorin, mukaan saaminen kehitystyöhön on välttämätöntä. Olemassa olevien vahvuuksien, kuten erotusteknologian ja kiertotalouden, erityisesti uusiutuvien materiaalilähteiden, ympärille voidaan rakentaa kansainvälisesti merkittäviä osaamiskeskittymiä.

Kansainvälistyminen ja alueellinen kilpailukyky

Maakunnan tulevaisuus kytkeytyy yhä tiiviimmin kansainvälisiin verkostoihin. Tämä näkyy sekä elinkeinoelämässä, tutkimuksessa, matkailussa että osaajien liikkuvuudessa. Päijät-Hämeellä on mahdollisuus profiloitua kestävien teknologioiden, palvelujen ja ratkaisujen kehitysalustana ja viejänä. Alueella on potentiaalia kehittää kumppanuuksia niin Suomessa kuin EU:n alueiden kanssa strategisen autonomian, osaamisen ja turvallisuuden teemoissa.

Elinympäristön ja arjen kestävyysvaatimukset

Asukkaiden hyvinvointi, palvelujen saavutettavuus, terveellinen rakennettu ympäristö, luonnonläheisyys ja toimiva liikennejärjestelmä muodostavat kokonaisuuden, joka vaikuttaa vetovoimaan ja pitovoimaan. Kestävät elämäntavat, asuinalueiden viihtyisyys, liikuntamahdollisuudet ja kulttuurin saavutettavuus nousevat osaksi strategista kilpailukykyä.

Muuttuvat hallinnolliset ja aluekehittämisen rakenteet

Uudet yhteistyömallit, hyvinvointialueiden ja maakuntien välinen työnjako sekä aluekehittämisen kansallinen malli, lainsäädäntö ja päätökset, vaikuttavat suoraan strategian toimeenpanon mahdollisuuksiin. Tiedolla johtaminen, yhteinen visio ja sitoutuminen ovat entistä tärkeämpiä onnistuneen strategiatyön varmistamiseksi.

Euroopan parlamentti. Kuva: Shutterstock.

3.2 SWOT

Strategiaprosessin aikana hyödynnettiin monipuolisesti sidosryhmien näkemyksiä ja asiantuntijatyötä tunnistettaessa Päijät-Hämeen aluekehittämisen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia (SWOT). Tunnistetut sisällöt tarjoavat strategialle perustan, jolle tavoitteet ja toimenpiteet voidaan rakentaa. Erityistä huomiota on kiinnitetty maakunnan keskeiseen sijaintiin osana Etelä-Suomea ja Suomen logistisia solmukohtia.

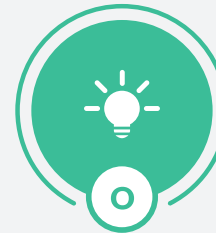
VAHVUUDET

- Logistisesti erinomainen sijainti metropolialueen ja Itä-Suomen välissä. Lahden asema liikenteellisessä solmukohdassa tukee elinkeinoelämää ja saavutettavuutta.
- Monipuolinen elinkeinorakenne, erityisesti ympäristöteknologia, kiertotalous, elintarvikeketjut ja teknologiateollisuus.
- Vahva korkeakoulu yhteisö mahdollistaa TKI-toiminnan kasvattamisen.
- Luonnonläheisyys ja monimuotoinen kulttuuriympäristö tukee vetovoimaa asumisen ja matkailun näkökulmasta.
- Ketterä maakuntatoimijoiden yhteistyökulttuuri edistää päätöksentekoa ja kehittämistoimia.

HEIKKOUDET

- Työvoiman saatavuus ja väestön ikääntyminen. Toisaalta yritykset eivät rekrytoi kansainvälisiä tekijöitä asiantuntijatehtäviin. Osajapula ja muuttotappioalueiden haasteet kohdistuvat erityisesti pienempiin keskuksiin.
- Alhainen TKI-intensiteetti suhteessa potentiaaliin, erityisesti yritysvektisessä tutkimus- ja kehitystyössä.
- Maakunnan tunnettuuden ja profiilin hajanaisuus – Päijät-Hämeen identiteetti ei ole valtakunnallisesti selkeästi erottuva.
- Liikenneyhteysien kehittämistarpeet poikittaisliikenteessä ja sisäisessä saavutettavuudessa – etenkin seutujen välinen liikkuminen vaatii parantamista.

MAHDOLLISUUDET

- Vihreä siirtymä ja kiertotalousosaaminen, erityisesti puhtaamman teknologian, rakentamisen ja materiaalikiertojen alueilla.
- Sijainnin hyödyntäminen kasvualustana, erityisesti logistiikka-, varastointi- ja kaupan aloilla sekä kansainvälisen tavaravirran solmu-kohtana.
- Hyvinvointialueyhteistyö ja digitalisaation hyödyntäminen palvelussa, mukaan lukien etäpalvelut ja tekoälypohjaiset ratkaisut.
- Kansainvälisten verkostojen ja EU-rahoituksen hyödyntäminen, etenkin uuden ohjelmakauden mahdollisuudet älykkään erikoistumisen teemoissa.
- Lahti-Helsinki-kasvukäytävän kehittäminen ja sen vaikutus investointien houkutteluun.

UHAT

- Kansainvälisen tilanteen epävakaus ja huoltovarmuuteen liittyvät riskit, joilla voi olla vaikutuksia teollisuuteen, logistiikkaan ja energiajärjestelmiin.
- Kilpailu osaajista ja investoinneista muiden kasvukeskusten kanssa, erityisesti pääkaupunkiseudun vetovoiman vuoksi.
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset alueen infrastruktuuriin ja luontoon, mukaan lukien ääri-ilmiöiden lisääntyminen.
- Asuntorakentamisen ja aluekehityksen hajautuminen voivat heikentää palveluiden saavutettavuutta ja hallittua yhdyskuntarakennetta.
- Julkisen talouden haasteet voivat rajoittaa strategian toimeenpanoa ja kehitysinvestointeja.

3.3 Skenaariot

Valmistelussa hyödynnettiin useita vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia eli skenaarioita, joiden avulla tarkasteltiin toimintaympäristön mahdollisia kehityskulkuja ja niistä nousevia vaikutuksia Päijät-Hämeen kehittämiseen. Skenaariot eivät ole ennusteita, vaan välineitä hahmottaa erilaisia kehityskulkuja ja varautua epävarmuuteen.

Skenaarioiden avulla tunnistettiin valintoja, jotka säilyttävät merkityksensä kaikissa vaihtoehtoisissa tulevaisuuksissa.

TEEMA	STRATEGISESTI VÄLTÄMÄTÖN KAIKISSA SKENAARIOISSA
Osaaminen ja koulutus	Jatkuva oppiminen, osaajien houkuttelu, kansainvälisten opiskelijoiden kiinnittyminen alueelle
Kestävä kehitys ja resurssiviisaus	Luonnonvarojen kierto, energiatehokkuus, ilmastokestävät ratkaisut, ekologinen infrastruktuuri
Yhteistyö ja verkostot	Paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden yhteistyö, erityisesti TKI-toiminnassa ja muutostajoustavuus
Tiedolla johtaminen	Ajantasainen ja avoin tilannekuva, vaikutusten arviointi, strategian joustava suuntaaminen tietopohjaisesti
Huoltovarmuus ja turvallisuus	Toimitusvarmat järjestelmät, alueellinen varautuminen, kriisinsietokyky eri sektoreilla
Vetovoima ja elämänlaatu	Hyvinvoivat ihmiset ja yhteisöt, sujuva arki, saavutettavat palvelut sekä luontoarvojen ja kulttuuriperinnön säilyminen
Sijainnin hyödyntäminen	Lahden ja Päijät-Hämeen asema liikenteen ja logistiikan solmukohtana, liikenneyhteyksien ja saavutettavuuden kehittäminen
Innovaatioalustat ja yritysyhteistyö	Strateginen tuki kasvualoille, erityisesti kiertotalous-, rakennus-, ruokaketju- ja teknologiateollisuudessa

3.4 Edellisen strategian vertaisarviointi ja sen keskeiset havainnot

Syksyn 2024 aikana tehtiin neljän maakunnan Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen yhteinen arviointi voimassa olevista maakuntaohjelmista, strategioista sekä niitä tukevista ohjelmista ja seurantaraporteista.

Päijät-Hämeen strategia ja ohjelma 2022–2025 saivat vertaisarvioinnissa kiitosta tiiviistä kokonaisuudesta ja selkeästi jäsennellyistä tavoitteista. Ohjelman arvioitiin onnistuneen hyvin myös vihreän siirtymän ja kestävyysedistämisen strategiana tukevan vihreän siirtymän ohjelman toimien kautta. Päijät-Hämeen strategian tiukan fokuksen ja selkeiden valintojen nähtiin luoneen vahvan yhteisen tahtotilan maakunnan toimijoille.

Kehittämisen kohteina nousivat esiin maakuntaohjelman ja erillisen älykkään erikoitumisen strategian (ÄES) välisen yhteyden vahvistaminen. Myös ennakointitiedon jäsennelly ja systemaattinen hyödyntäminen olisi parantanut ohjelman tulevaisuussuuntautuneisuutta ja vaikuttavuutta. Lisäksi toivottiin tarinallistamista ja konkreettisten vaikutusten kuvausta, jotta ohjelman tulokset ja vaikutukset ovat helpommin ja laajemmin ymmärrettävissä.

Kansainvälisiä yhteyksiä ja maakuntien välistä yhteistyötä pidettiin hyvänä, mutta samalla suositeltiin niiden edelleen vahvistamista ja selkeämpää kuvausta. Uuden strategian ja erityisesti uuden maakuntaohjelman valmistelussa toivottiin kiinnitettävän erityistä huomiota käytännönläheisyyteen.

Neljä maakuntaa, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Uusimaa ja Varsinais-Suomi.

3.5 Suhde muihin alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin strategioihin

Päijät-Hämeen maakuntastrategia rakentuu vahvasti YK:n Agenda 2030 -tavoitteiden, EU:n alue- ja rakennepolitiikan sekä valtioneuvoston aluekehittämiss päätöksen suuntaviivojen pohjalle. Se tukee älykkään erikoistumisen strategian kehittämistä eteenpäin ja kytkeytyy tiiviisti maakuntakaavan tavoiteasetteluun. Strategia antaa pohjaa myös kuntien omaan strategiatyöhön. Maakuntastrategian toimeenpano saa tukea ja sisältöä jo käynnissä olevista alueellisista ohjelmista, kuten Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategia, alueellinen maaseutuohjelma, Vihreän siirtymän ohjelma, Kulttuurin suunta 2030 ja Liikkuva Päijät-Häme.

YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteista maakunnassa keskitytään erityisesti seuraavien tavoitteiden edistämiseen:

TAVOITE 9:

Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita

TAVOITE 11:

Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat

TAVOITE 12:

Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

TAVOITE 13:

Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

TAVOITE 15:

Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä

4. Strategian toimeenpano ja seuranta

Maakuntastrategia on koko maakunnan yhteinen pitkän aikavälin strategia, ja sitä toteuttavat maakunnan toimijat yhteistyössä. Keskeisin väline toteutukseen on konkreettisiin toimiin perustuva lyhyemmän aikavälin maakuntaohjelma, joka laaditaan valtuustokausittain. Maan käyttöön liittyvien tavoitteiden osalta maakuntakaava toimii toteutuksen välineenä ja suunnan näyttäjänä maakunnan aluesuunnittelulle ja kuntien kaavoitukselle.

Vauhtia toteutukseen antavat erilaiset kansalliset ja kansainväliset verkostot ja kumppanuudet. Jotta strategia voidaan toteuttaa, tarvitaan yhteistyön lisäksi myös rahoitusta. Rahoituksessa hyödynnetään sekä kansallisia että kansainvälisiä, erityisesti EU-rahoituslähteitä.

Olennainen osa strategiaa on myös sen arviointi ja seuranta. Arviointia tehdään sekä valmistelun aikana että sen jälkeen, koko strategian tasolla sekä yksittäisten painopisteiden osalta. Toteutumista seurataan, jotta tiedetään, ollaanko menossa oikeaan suuntaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategian tavoitteille määritellään vuosittain seurattavat mittarit.

Toimeenpanosta ja seurannasta viestitään avoimesti maakunnassa, mutta myös kansainvälisille verkostoille. Viestinnästä laaditaan vuosikello.

4.1 Maakuntaohjelma 2026–2029 ja sen toteutus

Alueen kehittämisen suunnittelusta vastaa maakunnan liitto yhteistyössä kuntien, elinvoimakeskuksen ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Maakuntien liitot edistävät alueidensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan säädösperusteisen maakuntaohjelman.

Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain neljäksi vuodeksi kerrallaan. Siinä täsmennetään konkreettiset toimet, joilla strategian tavoitteita lähdetään toteuttamaan.

Ohjelmaan sisältyy tai sen yhteydessä laaditaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia eli ns. kehittämisen kärjet.

Maakuntaohjelmaa voidaan tarkistaa tarvittaessa.

4.2 Yhteys maakuntakaavaan ja aluesuunnitteluun

Maakuntastrategia 2050+ määrittelee mitä Päijät-Häme haluaa olla tulevaisuudessa – vision ja tavoitetilan. Maakuntakaava 2060 taas määrittelee missä ja miten nämä toteutetaan konkreettisesti maankäytössä. Maakuntakaava ohjaa alueidenkäyttöä, logistiikkaa, energia- ja teollisuusalueiden sijoittumista, asumista ja luontokohteiden suojelua. Se ohjaa myös elinvoima-alueiden kehittämistä, saavutettavuutta sekä työpaikkojen ja matkailuun liittyvien kohteiden sijaintia. Maakuntastrategia ja maakuntakaava muodostavat yhdessä selkärangan koko maakunnan kehitykselle.

TEEMA	MAAKUNTASTRATEGIA 2050+	MAAKUNTAKAAVA 2060
Teollisuus ja elinkeinot	Uudistuva teollisuus, TKI, vihreän siirtymän liiketoiminta	Tilaa teollisuudelle, TKI-mahdollistava maankäyttö, logistiikka ja teollisuuspuistot
Asuminen ja väestö	Vetovoimainen asuinympäristö, osaajien ja opiskelijoiden jääminen alueelle	Kestävä, monipuolinen asuminen, asukasmäärän kasvun tavoite 226 000 asukasta vuonna 2060, alueellisen eriytymisen hillintä
Luonto ja ympäristö	Vahva luonnon rooli hyvinvoinnissa ja imagoissa	Ekologiset yhteydet, luontoarvojen turvaaminen, ilmastokestävät ratkaisut
Energia ja huoltovarmuus	Hiilinegatiivinen maakunta, puhtaan energian hyödyntäminen, esim. aurinko, vety, tuuli	Aurinko- ja tuulivoiman sijoittuminen, energiainfrastruktuuri, huoltovarmuus
Liikenne ja saavutettavuus	Sijaintietu, logistiikkakeskeisyys ja kestävät matkaketjut kilpailutekijänä	Raideliikenteen kehitys, multimodaalitermiinaali, sisävesiliikenne, turvalliset ja sujuvat väylät
Kansainvälisyys ja matkailu	Kansainvälisten opiskelijoiden ja yritysten houkuttelu, matkailun kasvu	Vetovoimaiset matkailualueet, lentokenttä ja vesiliikenteen kehittäminen, esim. Vesivehmaa, Mäntyharjun kanava
Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kiertotalouden klusterit, resurssien kestävä käyttö	Kiertotaloutta tukeva maankäyttö, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

4.3 Kansalliset ja kansainväliset verkostot ja kumppanuudet

Päijät-Häme toimii laaja-alaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa, jotka tukevat maakunnan strategisia tavoitteita ja vahvistavat alueen kilpailukykyä. Kansainvälisesti Päijät-Häme on jo hyvin verkostoitunut. Useilla kunnilla on aktiivisia ystävyyskuntasuhteita, joiden kautta rakennetaan kansalais- ja nuorisoyhteistyötä, kulttuurivaihtoa ja oppilaitosyhteistyötä.

Erityisesti Lahden kaupungin rooli Euroopan ympäristöpääkaupunkina vuonna 2021 on nostanut Lahden ja Päijät-Hämeen ihan uudella tavalla näkyväksi toimijaksi eurooppalaisessa kestävä kehityksen kentässä. Lahti on sittemmin jatkanut vaikuttavaa työtään EU:n kaupunki- ja ilmastomissioiden kaupunkina, mikä on tuottanut monia uusia kehittämishankkeita.

Päijät-Hämeen maakunta kuuluu EU:n ilmastomuutoksen sopeutumisen missioon, minkä kautta saadaan resursseja ja osaamista sopeutumistoimiin. Tavoitteiden toteutumisen kannalta on keskeistä jatkaa alueen aktiivista roolia EU:n missiossa ja osallistua tulevaisuuden aloitteisiin, EU:n rahoituksen mahdollisuuksia ja vipuvoimaa hyödyntäen.

Päijät-Hämeen toimijaverkostot ovat mukana EU:n älykkään erikoistumisen yhteistyöalustoilla, jotka yhdistävät mm. sportin sekä ruoan ja juoman toimijoita. Tällä hetkellä Päijät-Hämeessä on käynnissä ennätysmäärä kansainvälisiä kehittämishankkeita, erityisesti Horisontti Eurooppa ja Interreg Europe -ohjelmissa.

Kansallisesti Päijät-Häme toimii osana Etelä-Suomen kasvuvyöhykettä ja osallistuu monitasoiseen kumppanuustyöhön muiden maakuntien kanssa. Erityisesti Uudeltamaalta, Varsinais-Suomesta, Kaakkois-Suomesta, Kanta-Hämeestä, Keski-Suomesta ja Pirkanmaalta löytyy kumppanuuksia Päijät-Hämeelle. Näitä kumppanuuksia hyödynnetään eri-

tyisesti liikennetarkoituksissa, TKI-yhteistyössä, osaamisen kehittämisessä ja elinkeinojen uudistumisessa. Kumppanuudet tukevat älykkään erikoistumisen strategiaa, alueen resilienssiä sekä pitkän aikavälin tavoitteita kilpailukykyisen, hiilineutraalin ja hyvinvoivan maakunnan rakentamiseksi.

Eteläinen kehätie. Kuva: Juha-Pekka Huotari.

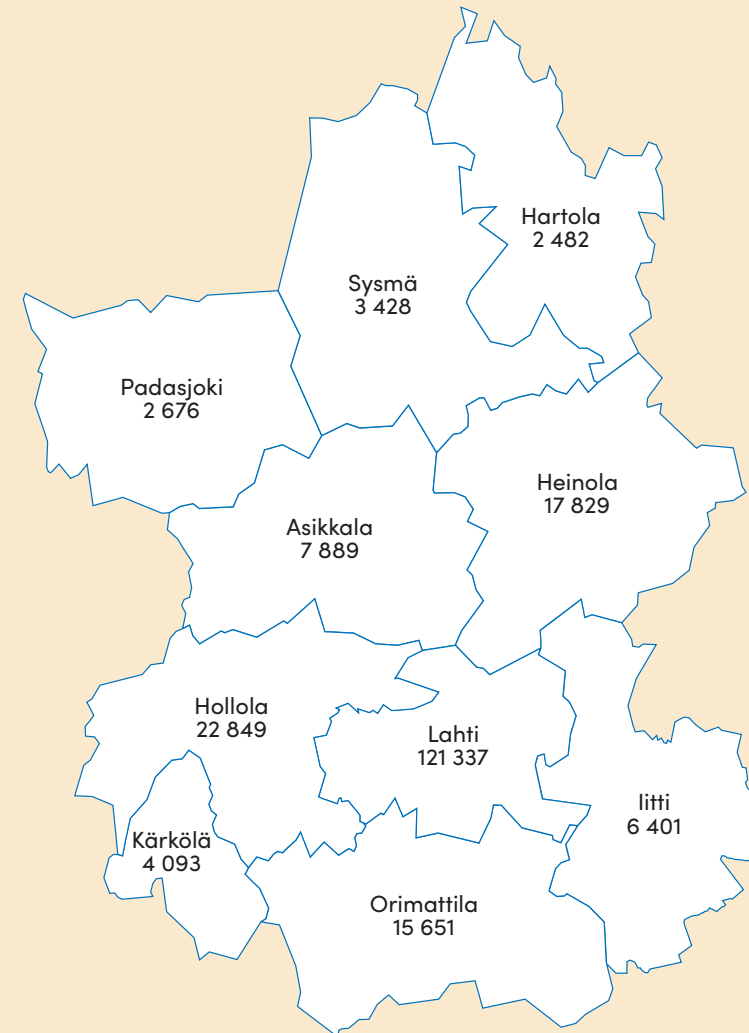
4.4 Vaikutusten arviointi ja strategian päivitys

Vaikutusten arviointi on keskeinen osa Päijät-Hämeen maakuntastrategian 2050+ valmistelua. Arvioinnin tavoitteena on varmistaa, että strategian toimenpiteet tukevat kestäväää ja tasapainoista aluekehitystä monista eri arvioinnin näkökulmista. Arviointia tehdään sekä valmistelun aikana että sen jälkeen, koko strategian tasolla sekä yksittäisten painopisteiden osalta. Arviointi toteutetaan yhteistyössä eri sidosryhmistä kootun arviointiryhmän kanssa. Vaikutusten arvioinnista laadittiin tiivis kooste.

Strategian päivitys

Päijät-Hämeen maakuntastrategian 2050+ päivitys tehdään vähintään valtuustokauden vaihtuessa. Päivitystyössä otetaan huomioon erityisesti toimintaympäristön merkittävät muutokset sekä strategian toimeenpanon kokemukset. Strategian tulee vastata muuttuviin tarpeisiin ja toisaalta tukea pitkäjänteistä maakunnan kehittämistä.

Päijät-Hämeen väkiluku 204 635 (1/2025)

Lähde: Tilastokeskus – väestön ennakkotilasto

Linkit ja liitteet

Päijät-Hämeen maakuntastrategian valmistelusivu <https://paijat-hame.fi/maakuntastrategia-2050/>

Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2021/756>

Aluekehittämispäätös <https://tem.fi/-/aluekehittamisaatos-linjaa-alueiden-kehittamisen-painopisteet-hallituskaudelle>

Maakuntastrategia 2022–2025 https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2022/04/130422Maakuntastrategia_2022-2025.pdf

Maakuntastrategian 2022–2025 seurantaraportti
https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2025/04/Seurantaraportti_Maakuntastrategia2022-2025.pdf

Maakuntastrategian 2022–2025 (maakuntaohjelman) vertaisarviointi
<https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2025/01/Neljan-maakunnan-maakuntaohjelmien-vertaisarviointi-raportti-13.12.2024-1.pdf>

Maakuntastrategian tulevaisuustyöpajat syyskaudella
<https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2025/01/PH-maakuntastrategialaadintakooste-2024.pdf>

Päijät-Hämeen maakuntakaavan tavoitteet <https://experience.arcgis.com/experience/27409c3f50cf433da797bbd721c26adb/page/Tavoitteet>

Lahden Valtuustosopimus 2025–2029 – Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030
<https://www.lahti.fi/tiedostot/valtuustosopimus-2025-2029-hyvinvoinnin-ja-kasvun-lahti-2030/>

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategia <https://paijatha.fi/tietoa-meista/hyvinvointialue/strategia-ja-ohjelmat/>

Päijät-Hämeen kuntien strategiat ja ohjelmat <https://paijat-hame.fi/maakuntastrategia-2050/linkkeja-maakunnan-ja-alueen-kuntien-strategiatyohon/>

MAAKUNTASTRATEGIAN TAVOITTEITA TILASTOLLISESTI

MITTARI	PÄIJÄT-HÄMEEN NYKYTILA	PÄIJÄT-HÄMEEN TAVOITE 2050
TKI-henkilöstö	1 281 (v. 2023)	6 400
TKI-menot, milj. eur	96,9 (v. 2023)	500
Aloittaneet yritykset	1 256 (v. 2024)	2 280
Patenttihakemukset	38 (v. 2024)	190
Valmistuneet korkeakouluopiskelijat	1 707 (v. 2024)	8 535
Vieraskieliset korkeakouluopiskelijat	1 485 (v. 2023)	10 000
Korkeakouluista valmistuneiden vieraskielisten sijoittuminen Päijät-Hämeeseen	33 (v. 2022)	2 000
Vienti, milj. eur	2 210 (v. 2024)	6 630
Kasvihuonekaasupäästöt, kt CO ₂ e	941,1 (v. 2023)	0
Suojelualueiden määrä	14	50
Suojelualueiden pinta-ala, 1 000 ha	30,99 (v. 2022)	120
Yhdyskuntajätteen kierrätysaste, %	53,1 (v. 2024)	100
Vesistöjen laatu	82 % hyvässä kunnossa	99 % hyvässä kunnossa
Yritysten jalostusarvo, miljardia. eur	3,7 (v. 2023)	7
Työllisyysaste, %	67,9 (v. 2024)	82
Yrityksiä	23 627 (v. 2025)	30 000
Yöpymiset	602 310 (v. 2024)	1 200 000
Yrityksiä, joilla Sustainable Travel Finland -sertifikaatti	13 (v. 4/2025)	90
TEAvisari	68	90
Vähintään 100 Mbit/s kiinteän laajakaistayhteyden saatavuus	78	98

**Päijänteiden verran
parempi.**

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme